

Milí vodáci,

dňa 9.3.2011 bol vládou Slovenskej republiky schválený materiál „Návrh koncepcie využitia hydroenergetického potenciálu vodných tokov SR do roku 2030 - nové znenie“, číslo materiálu: UV-5756/2011. Kompletný materiál je na stránke úradu vlády.

Tento materiál otvára dvere k výstavbe 368 malých vodných elektrární (ďalej MVE). Ich zoznam je v prílohe tohto mailu. Prakticky sa jedná o likvidáciu všetkých perejných úsekov na slovenských riekach, čo prakticky znamená likvidáciu vodnej turistiky na prúdiacej vode.

Nikde v uvedenom materiáli nie je ani zmienka o využívaní riek na rekreačnú plavbu, či už nekomerčnú organizovanými alebo neorganizovanými turistami alebo komerčnú, ktorá sa intenzívne rozvíja a prispieva aj k rozvoju turistického ruchu na Slovensku.

V celom materiáli sme nenašli okrem tvrdenia, že energia z MVE je ekologická, žiaden ekonomický rozbor, či sa takéto zdroje naozaj oplatí stavať. Energeticky je výkon týchto 368 MVE porovnateľný s dvadsiatimi veternými turbínami, ktoré zaťažia životné prostredie podstatne menej. Máme vážne obavy, že výstavba MVE sa vyplatí len keď investor dostane peniaze od EU alebo SR. Pri takomto pokrútenom financovaní sa ľahko môže stať, že to dopadne ako s fotovoltaickými elektrárnami. Fotovoltaickú elektrárňu je však možné jednoducho rozobrať, s MVE je to oveľa zložitejšie.

Rieky nepatria súkromným investorom ale občanom tohto štátu a tí majú právo na ich slobodné využívanie ak svojou činnosťou nepôsobia škodu alebo nepríjemnosti iným ľuďom.

Mali by sme sa preto vrátiť do histórie. Rieky sa využívali odjakživa. Ak si niekto napríklad chcel postaviť mlyn alebo pílu, tak si v rieke jednoducho urobil prehrádzku z kameňov a malú časť vody odvedol derivačným kanálom mimo koryta a na ňom si postavil mlyn alebo pílu. Ryby takéto prehradenie hravo prekonali a tak nekazil migráciu rýb a tým ani rybolov ostatným ľuďom. Navyše pri povodni mu mlyn voda nezobrala, lebo stál mimo koryta rieky. V najhoršom prípade dogúľal pár kameňov a prehradenie opravil. Takéto prehradenie je dodnes napríklad na poľskej Bialke nad Jurgovom. Väčšina vodákov ani nezbadá, kde voda z rieky odchádza do náhonu miestnej píly.

Ak na rieke bola plavba, tak ten čo chcel niečo postaviť musel urobiť v prehradení nejakú priepuť, aby plte z drevom bezpečne prešli. Navyše to bolo vymyslené tak, aby si to plavci obslúžili sami. Vody sa mohlo odvieť iba toľko, aby plavba bola možná aj pod prehradením. Takéto hate často nájdeme na riekach v Českej republike.

Bohužiaľ heslo našich dedov: „Ži a nechaj žiť“ investorom MVE nič nehovorí. Postavia betónové čudo, zoberú všetku vodu, pre ryby urobia niečo čo nikdy neprekonajú a na vodákov kašľú úplne. Či sa niekto nadrie alebo zraní pri nezmyselne dlhom prenášaní ba dokonca utopí na neodborne postavenom a často neoznačenom vodnom diele to nikoho netrápi.

Na Slovensku je aj dost MVE, ktoré niesu v prevádzke. Prečo asi. Napríklad MVE na Belej bola postavená za nejaké ekologické dotácie na úplne nevhodnom mieste na nestabilnom riečnom štrku, kde rieka neustále mení koryto. MVE je projektovaná na 20 m³. Takýto prietok má Belá nad Dovalom iba niekoľko dní v roku. Na takejto stavbe bolo zaujímavé iba to, že ju niekto postavil a na tom aj zarobil. Po každom väčšom daždi si rieka nájde nové koryto a hrádzu MVE obíde. Bezmocný majiteľ potom pošle buldozér alebo bager a naväzie do koryta ďalší bordel. Nakoniec to skončilo tak, že sa pod panelom, ktorý bol hodený pod hrádzu, aby ju voda nevzala, sa utopila v mamička dvoch detí.

Komisia vodnej turistiky pri Klube slovenských turistov sa preto rozhodla, že urobí niekoľko krokov, ktoré by mohli pomôcť platný stav zmeniť.

1. Upozorníme listom na vzniknutú situáciu Úrad vlády SR, Ministerstvo hospodárstva a Ministerstvo životného prostredia a požiadame ich, aby pozastavili platnosť materiálu. Budeme žiadať, aby sa minimálne vykonalo ekonomické posúdenie efektívnosti výstavby MVE. Aby sa posúdil aj vplyv na rekreačné využívanie vodných tokov. Aby sa zobralo do úvahy, že ekologické zdôvodnenie výstavby jednej MVE je možno v poriadku, ale keď sa

na celom Slovensku zastaví takmer všetka prúdiaca voda, bude to ekologická katastrofa. Aby sa vypracoval materiál so záväznými podmienkami, ktoré bude musieť splniť každá nová ale do istého času aj každá už postavená MVE. V týchto pravidlách budeme minimálne žiadať, aby bola každá MVE označená, aby bola upravená tak aby sa dalo pred ňou bezpečne zastaviť, vystúpiť a rozumným spôsobom loď preniesť alebo preplaviť vhodne vybudovanou priepusťou alebo rybochodom. Súčasne by mali byť prevádzkovatelia MVE povinný pustiť na požiadanie do koryta toľko vody, aby umožnili plavbu malých plavidiel aj za cenu obmedzenia alebo zastavenia výroby elektrickej energie. Vydávanie stavebných povolení by sa malo presunúť na úrady vyššieho stupňa, ktoré budú disponovať potrebnou odbornou spôsobilosťou. Súčasne budem žiadať ekonomicky posúdiť prevádzku už postavených MVE

2. Vyzveme vodákov, členov KST, aby si rozdelili už postavené MVE a spracovali materiál v ktorom posúdia MVE z hľadiska vplyvu na životné prostredie, vplyvu na protipovodňovú ochranu, vplyvu na bezpečnosť plavby, na posúdenie možností prenesenia plavidiel. Zároveň ich požiadame a zozbierali informácia o mimoriadnych udalostiach a nešťastiach, ktoré sa stali na hrádzach MVE. Prekonzultovali s miestnymi rybármi funkčnosť rybochodu, prípadne zistili ďalšie dôležité informácie.
3. Vyzveme vodákov, aby navštívili starostov dotknutých obcí, vysvetlili im situáciu a žiadali ich, aby už na postavených MVE žiadali nápravu a nové do vyjasnenia situácie nepovoľovali.
4. Vyzveme vodákov, aby navštívili dotknuté stavebné a vysvetlili ich pracovníkom situáciu.
5. Pripravíme v spolupráci s vedením KST podanie na Ústavný súd SR, ktoré by malo zastaviť takúto výstavbu.
6. Všetky súvisiace materiály sústredíme na vodáckej stránke KST – www.kajakar.sk a následne ich zašleme na Ministerstvo hospodárstva SR.

Na záver tohto listu Vás všetkých žiadame o aktívnu spoluprácu, lebo ak nič neurobíme budú sa naše deti na nás určite veľmi hnevať.

Komisia vodnej turistiky KST